

29 mrt 2023 -12:05

Advies nr. 82 betreffende het statuut van de menselijke resten

Wat is het statuut van de menselijke resten in de publieke en private collecties?

In dit advies onderzoekt het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, als onafhankelijke instantie, de vraag naar het specifiek statuut van menselijke resten in museale en wetenschappelijke collecties en in particuliere-collecties.

Voor het uitbrengen van dit advies heeft het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek (*zie einde van dit persbericht) beroep gedaan op het pluralisme, de expertise en de interdisciplinariteit binnen eigen rangen en op de mening van externe deskundigen.

Het Comité heeft de vraag onderzocht vanuit ethisch, juridisch en antropologisch standpunt en heeft op basis hiervan dertien aanbevelingen geformuleerd.

Het Comité geeft eerst een stand van zaken en overzicht van de menselijke resten op basis van twee classificatiemethoden of -benaderingen die door specialisten ter zake worden gehanteerd. Vervolgens onderzoekt het de vraag welk statuut aan de menselijke resten in museale en wetenschappelijke collecties moet worden toegekend.

In het algemeen stelt het Comité vast dat menselijke resten een specifiek statuut verdienen omdat zij op verschillende niveaus bijdragen tot de samenhang van mensengroepen. Dit impliceert de erkenning dat we een geschiedenis of geschiedenissen delen, en dat deze geschiedenis van de mensheid door de levenden wordt verdergezet. Als menselijke resten dus een specifiek statuut hebben, dan is dat in de mate waarin de doden vectoren van betekenis zijn voor de levenden ongeacht de gewoonten en gebruiken van de betrokken samenlevingen, die sterk kunnen verschillen van die in moderne westerse samenlevingen.

Gezien dit specifieke statuut moeten menselijke resten met respect, waardigheid en fatsoen worden behandeld.

Bovendien zijn oude menselijke resten materiële getuigen die ons in staat stellen de geschiedenis van de menselijke soort beter te begrijpen. Als zodanig kunnen zij het voorwerp zijn van wetenschappelijk onderzoek, met name op het gebied van de archeoantropologie, paleontologie, archeobiologie of paleopathologie. Dit onderzoek heeft ongetwijfeld legitimiteit. Deze resten zijn echter meer dan enkel stoffelijke materie. Er wordt hen in elke samenleving een bijzonder statuut toegekend en daarom vereisen ze van wetenschappers des te meer een rigoureuze en respectvolle houding.

Het tentoonstellen van menselijke resten uit zowel institutionele als privécollecties moet op ethische wijze georganiseerd worden. Dit houdt onder meer in dat de ethische principes van de integriteit van het lichaam en lichaamsdelen en van de waardigheid worden gerespecteerd. Menselijke resten uit

gekoloniseerde landen, die in die periode werden verzameld in een context van geweld en met het doel een hiërarchie van rassen vast te stellen, mogen evenwel niet meer worden tentoongesteld.

Het Comité is van mening dat de kwestie van de restitutie-repatriëring van menselijke resten afkomstig uit gekoloniseerde landen niet los van de voorgeschiedenis kan worden gezien en niet louter op administratieve wijze kan worden geregeld. Hier past een heldere, eerlijke en serene dialoog zowel over de betekenis van deze menselijke resten voor de gemeenschap waartoe zij behoren als over de maatschappelijke gevolgen van hun brutale verwerving op de gekoloniseerde volkeren. Bijzondere aandacht moet gaan naar de impact van deze ontvreemdingen op samenlevingen waar voorouderverering heel belangrijk blijft

Ten slotte stelt het Comité dat inzake de handel in menselijke resten de Europese Unie een regelgeving dient uit te werken die de handel in menselijke resten zowel binnen de EU als met derde landen verbiedt.

Over het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek*

Het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek is de instantie die door de overheden op federaal en gemeenschapsniveau werd ingesteld om advies uit te brengen over bio-ethiek en om over dit domein te informeren. Het Comité wordt gekenmerkt door zijn onafhankelijkheid, interdisciplinariteit en pluralisme en is samengesteld uit leden gekozen op grond van hun kennis, hun ervaringen en hun interesse voor ethische problemen. Het Comité heeft als taak adviezen uit te brengen over de problemen die rijzen ten gevolge van het onderzoek en de toepassingen ervan op het gebied van de biologie, de geneeskunde en de gezondheidszorg; deze problemen worden onderzocht op hun ethische sociale en juridische aspecten, meer bepaald betreffende de eerbiediging van de rechten van de mens. Het Comité heeft ook als taak de samenleving en de overheden te informeren over deze bio-ethische problemen.

Belgisch raadgevend comité voor Bio-ethiek
Galileelaan 5/2 - 5de verdieping/ zone 35
1210 Brussel
België
<https://www.health.belgium.be/nl/belgisch-raadgevend-comite-voor-bio-ethiek>

Sophie Bertrand
Informatieverantwoordelijke
+32 2 524 91 84
sophie.bertrand@health.fgov.be